

Karel Funk

Řečová čakra; Jak mluvíme, takoví jsme.

Učili jsme se v dějepise, že lid praotce Čecha hledal krajinu, bohatou na ryby, lovnou zvěř či mléko a strdí. To ale nebyly hlavní důvody pohybů kmenů a národů v prvním tisíciletí. Byly jiné. Národy si spíše intuitivně hledaly krajinu, která by svým rázem ladila s jejich povahou, ale i s astrologickými vlivy. Zjednodušeně lze říci, že vyspělejší národy se posouvaly směrem západním, mladším národům vyhovovaly oblasti východnější (i rozdíl mezi Slovany samotnými o tom svědčí - viz odlišná zralost Čechů a Rusů). Podobně náhodné není ani utváření řeči. I ono probíhalo v plynulém souznění s příslušnými duchovními bytostmi, stojícími za jednotlivými národy. Povahu si člověk nese hlavně v těle éterickém (životním, pránickém). Slovo mateřské řeči má proto tvůrčí moc, která formuje rytmus éterického těla stoupáním a klesáním šťáv mízního oběhu. Éterické tělo se projevuje mízní, lymfatickou soustavou. Tu má každý národ jinak utvářenou a uzpůsobenou právě silám, které vytváří a které ho pak charakterizují. Podle povahy mízního oběhu, související s éterickým tělem, se dítě postupně vžívá do své národní povahy této inkarnace. Účinek řeči na ducha i duši člověka je určen silou tvořivých prvků, které určitá řeč obsahuje. Štávy lymfatického systému v těle proudí jinak, vyrůstá-li dítě v řeči slovanské, germánské nebo románské.

Mateřština působí na utváření éterického těla, kterým je ožívováno tělo fyzické a které je nositelem povahy, je mateřská řeč zároveň nositelem i spolutvůrcem národní povahy, národního citění. Kdysi se řeč vyvíjela v souladu s těmito souvislostmi a proto je její charakter přiléhavý národnímu citění. I když smysl pro tvorbu řeči již dlouho upadá, vystihují mnohá původní slova překvapivě dokonale citění našich předků. Pohrávejme si občas přemýšlením, jak vznikala některá naše slova. Odhalíme nečekané poklady důmyslu i hlubokého citění, ztotožníme se tak lépe i s vlastní národní minulostí, s jejími kořeny. Dejme si několik náhodných příkladů: VZTAH – vz- znamená vzájemnost, nebo i směr vzhůru (vz-let, vzepětí, vz-mach...). –tah je cosi dynamického, živého, nasměrovaného. Podobně VZNEŠENOST – to, co se nese či vyneslo vzhůru, ale i ve vzájemnosti. SETKÁNÍ – tkaní je vzájemné pronikání, splétání něčeho, bývá i trvalé, hluboké. Se- značí cosi společného až sjednocujícího. Tedy se stkáváme či vtkáváme navzájem jeden do druhého. I zde je zřetelná podstata slovanské sounáležitosti, společenství. Výstižné je například i negativní slovo VZTEK – není ono sálání zlostných citů jaksi tekuté, asi jako když vzkypí kaše na plotně? Vz- je opět to, co vyubílá zdola nahoru, z podvědomí do projevu.

Pozornost většiny z nás je dnes obrácena převážně na informační obsah sdělení. Nebo jí vyjadřujeme nejrůznější hnutí, včetně těch, kterými bychom se neměli chlubit (ironii, vztek, pohrdání, úšklebek, vlichocování se, pomluvy atd.). V tomto sofistickovaném a přetechnizovaném světě zrychlené komunikace degeneruje smysl pro řeč. Řeč upadá. Zachovalejší smysl řeči je u slovanských národů. V dávných dobách vedly hlásky člověka k porozumění světu. Řeč byla hudebně citěná a co bylo vně, odehrávalo se i uvnitř. S pozdějším vývojem zanikl i dramatický smysl pro řeč a hlas.

Dnes neumíme myslet „řečově“, ale pojmově. Myšlení není poutáno na gramatiku. Řeč je používána povrchně, vznikají slogany, fráze, klišé. Mateřština přestává být květnatá, stává se oškubaným pahýlem větvičky. Šíří se umělé, neorganické, lenivé jazykové náhražky inteligentního a přirozeného českého vyjádření, napovídající o rezignaci na estetiku a řád jazyka (například - léčení je o psychice, politika je o životě..., vše je „super“ či „paráda“...). Už kdysi se analyzovalo, že eroze společnosti začíná od eroze jazyka. Mimochodem - mnozí z tzv. duchovních kruhů se urputně honí za cvičeními na otvírání nebo čištění čaker. Kdyby tak pochopili tu jednoduchou věc, jak se i tímto zploštělým lenivým vyjadřováním zplošťuje a degeneruje krční čakra. Jenže to neříká žádná exotická autorita a je to příliš fádní. A hlavně, chtělo by to nějakou sebekontrolu a práci na sobě.

Je krásné se propracovat k vědomí posvátnosti orgánu úst, která mají být chrámem čistého tvoření, ne jímkou na kanalizaci duševního odpadu. Snad i proto mělo takový význam obřadné podávání hostie na jazyk, aby znečištěná a poskvřená ústa byla osvobozena od následků zneužívání slova nesprávnou a nečistou řečí. Podle R. Steinera - „Rozumíš-li smyslu řeči, odhalí se ti svět v obraze. Uslyšíš-li duši řeči, objevíš svět jako bytost. Zažiješ-li ducha řeči, obdaruje tě svět moudrostí. Budeš-li řeč milovat, propůjčí ti sama svou vlastní moc. – Proto chci své srdce a smysly k duši a duchu slova obrátit a teprve v lásce k němu sám sebe plně vnímat.“

Pak vidíme, že není lhostejné, zda ctíme svoji národnost, nebo ji tupíme a stáváme se duševními odrodilci, renegáty. Tak, jak mluvila naše matka, takový je náš mizní oběh a naše krevní soustava. Naše éterické tělo má určitý systém klesání a stoupání mizních šťáv, který se řídí řečí. To je dáno prací národních duchů, kteří tkají éterická těla národních modelů tak, aby slovo mohlo nabýt magické moci právě v rodné řeči. Mateřština je karmickou daností našeho života a oltářem, v jehož světle máme poznat cestu k Bohu hudbou své řeči a silami, odpovídajícími stavbě našeho éterického těla.

Renegátství, odrodilectví, pokud vede k zneuznání své národnosti či pohrdání jí, případně i jen k jejímu zapomenutí, je velkým přestupkem božího zákona. Odrodilci silně otravují své astrální i éterické tělo a ničí svůj evoluční postup. Poškozují své latentní duchovní síly a dříve nebo později se dostávají do chaosu a deprese. Člověka vede ke zrození hluboká moudrost a tedy příčiny zrození v určité rase a národnosti jsou silné. Proto nikdy nezapře svou vlast a řeč, i kdyby ovládal řadu jazyků či kdyby z nevyhnutelných důvodů musel svou vlast opustit.

Povrchní myšlení dnes způsobuje i vulgaritu řeči a její myšlenkovou bezobsažnost. „Úcta k slovu, to je první požadavek pro práci na sobě, jímž může být člověk vychován k zralosti myšlenkově, citově i mravně. Úcta k slovu - k jeho používání s nejpřísnější péčí a v neúplatné vnitřní lásce k pravdě -, to je také podmínka růstu pro každé společenství a celý lidský rod. - Zneužívat slovo znamená mít neúctu k lidem. Podminovává to mosty a otravuje prameny. Vede nás to nazpátek po dlouhé cestě vývoje lidstva.“ (Dag Hammarskjöld)

Pratypy řeči jsou bližší dětem, tak jako k nim měli blízko naši dávní předkové. Ti vnímali útvary, které vyslovujeme, tak, jako i jiné útvary v přírodě. Ústa tvořila z přeplněného srdce. Například při východu slunce světelné vlny od východu k západu způsobovaly projev jako jedno velké A. Tato hláska vyjadřovala i úžas, nadšení. Když

člověk vytvářel řeč, napodoboval svět. Řeč je to, co vyvěrá z duše. Samohláskami vyjadřovali naši předkové to, co cítili: A – údiv, E – leknutí, I – obrácení se k něčemu intenzivně, O – vyjádření něčeho, co leží na srdci, U – vyjádření děsu, úzkosti, temna.

Když ráno vyjde slunce, celá příroda projeví mocné A, a když zapadne, projeví O. V poledne, kdy slunce stojí vysoko na nebi, říká příroda I. Máme tedy v přírodě tři základní pocity: A – otevření se, I – centrální proud, vzpřímení, O – večerní zasnění. Takto to odpovídá i člověku.

Projděme si některé myšlenky, které mi sdělil kdysi v natáčeném rozhovoru tvůrce řečové terapeutické metody, zvané chirofonetika, Rakušan dr. Alfred Baur. Naše řeč souvisí s éterickým tělem člověka. Je to tělo oživující, životní, které prostupuje tělo fyzické a umožňuje životní funkce jako trávení, dýchání, myšlení a podobně. Fyzické tělo je vytvářeno, budováno tělem éterickým. Mohli bychom ho nazvat tělem tvořících sil. Kdybychom ho chtěli namalovat, bylo by to komplikované. Je totiž proměnlivé, je nemizícím podnětem (nezaměňovat s aurou, kterou se projevuje tělo astrální – citivé). Je „trvalé“ asi jako blesk. Neustále vzniká a zaniká formami pohybu. Tyto formy zahlédneme i v procesu tvorby hlasu. Všechny hlásky abecedy dávají dohromady obraz éterického těla. I toto měli na mysli naši předchůdci, když mluvili o Slovu. Intuitivním poznáním věděli, že podílením se na vyslovování hlásek si před duchovním zrakem zpřítomňují éterického člověka. Síly, které dávají člověku jeho podobu, a ty, které mu dávají řeč, jsou tytéž. V prvních sedmi letech života je éterické tělo zaměstnáno hlavně dostavbou těla fyzického. V sedmém roce se tyto síly éterického těla proměňují. Samozřejmě, éterické tělo bude nadále oživovat, tvořit tělo fyzické, které by se bez něho rozpadlo. Ale část éterických sil se uvolní na síly použitelné ke tvorbě myšlení. Jeho úkolem je tvorba vlastních myšlenek v mozku. Tím je dítě kolem sedmého roku uschopněno ke školní výuce. Dozrálost ke školnímu věku tedy spočívá v tom, že část výstavbových sil éterického těla je schopna tvořit myšlenky. Éterické tělo je i nositelem povahy. Dokonce i té národní. Není bez zajímavosti, že toto éterické tělo, tělo tvořivých sil, pronikajících celého člověka, je i slyšitelné v lidském hlasu. Kdo se naučil tomu naslouchat, neslyší jen duševní naladění člověka, ale slyší dokonce i naladění tělesné. Kupříkladu mnohý nemocný člověk má jiný hlas, než zdravý. Když se naučíme tomu naslouchat, pak z toho, jak je hlas změněn, můžeme poznat, který orgán je nemocný. Například sklerotické nemoci, to je nemoci, které zpevňují, zbytnějí, zatvrďávají, mají svůj výraz ve tvrdém hlasu. Známe přeci některé monotónní, jakoby computerové hlasy, které mají malou modulaci. Nebo si porovnejme rozdílnosti stylů, modulací, intonací, jakými hovoří sportovci, faráři, zdravotní sestry, rychlí zbohatlíci, studenti či učitelé. Takto bychom mohli nalézt i specifika výrazu jednotlivých povolání, zejména pokud někdo vykonává své povolání celoživotně.

Všimněme si hluboké podobnosti dvou orgánů. V hrtanu nacházíme cosi jako dělohu a v děloze máme z jistého hlediska něco jako hrtan. Obojí jsou tvůrčí orgány. Hrtan „rodí“ jen ony velmi krátké zvuky, hlásky, zatímco děloha rodí cosi trvalejšího – člověka. Hlásky nám vylétají z úst, dozní a jsou ztraceny. Hrtan nepůsobí, na rozdíl od mateřského orgánu, rozením jednorázovým, ale trvalým. Slovy, která vyslovujeme, stále tvoříme části lidství. V hrtanu trvale působí rození, které se uskutečňuje řečí. Proud vzduchu je zde orgán mužský, řečové ústrojí je orgán ženský. Stále v něm dochází k rození hlasu, slova. Vytváří se v hrtanu a rodí se v ústní dutině. Z hrtanu vychází hlas nezralý, v dutině ústní je dotvářen do plnohodnotného hlasu. Máme v něm síly panenství i mateřství. Hybnou silou je dech – prvek otce. Panenská matka přijímá

otcovský dech a rozeznívá se. V ní pak klíčí otcem vytvořené hlásky. Tvoření hlásky není samovolné. Kdybychom mluvili svévolně, bylo by to jen nesrozumitelné blábolení. Je třeba se podřídít zákonům pro tvoření slova a podrobit se vůli řeči samotné. Zákon, kterému se takto podřizujeme, je božský zákon. Logos přebývající v éterickém vesmíru uspořádává, léčí a posiluje tělo i duši, zejména pokud je naše mluva jasná, bdělá, uspořádaná.

V dětském věku se učíme od určitých lidí, osvojujeme si podle sklonů své bytosti to či ono chování, které potom ovlivňuje i jeho tělesné procesy a jejich zdraví. Při vývoji dítěte záleží i na způsobu řeči, jak se s ním hovoří. Znění hlásek a tón vnáší do duše dítěte morální proud, na němž záleží mnohem více, než na informativním obsahu řečeného. Tento proud nezaniká, ale proniká do duševních a tělesných vloh dítěte. Slyší-li dítě řeč zlostnou, nenávistnou, pak do něho zlost a nenávist okolí vstupuje a proniká až do nejkrajnějších struktur jeho tkání. Slyší-li dítě řeč jemnou, laskavou, i ta proniká do jeho tkání.

„Jistě platí obecně, že učitel waldorfské školy by měl zápasit o to, aby v sobě probouzel schopnost úžasu před světem a úcty ke všem jeho jednotlivostem; ale právě toto by se mělo promítnout i do jeho vztahu k jazyku. Jinými slovy: Měl by zápasit o to, aby svou mluvou poukazoval důsledně do světa pojmů neochuzených, nevyčerpatelně obsažných, pojmů, z nichž každý má skryté hloubky, zatím leda vzdáleně tušené. Pouze svět takovýchto pojmů podněcuje k úžasu a k úctě. Mluva učitele (a samozřejmě nejen učitele) by měla tryskat z pocitu, že podstatu věcí člověk nikdy neobsáhne celou, že však ji může poznávat postupně stále důkladněji, stále všestranněji, a objevovat při tom stále nové poklady, stále nové souvislosti všeho se vším. Zápasem o toto vědomí získá řeč učitele zvláštní nový rys: V jeho hlase bude možné vnímat *odstín údivu a úcty*, který bude dětem vnukat oživující podněty a živit v nich zájem o poznávání všech oblastí světa.“ (Jan Dostal)

Známe trochu souvislosti naší individuality s rodiči i s národem, ale ne s jeho řečí. Člověk se nenarodí jako příslušník určitého národa, ale jako obyvatel světa. Pravda, národnost si vyhledává již před zrozením. Když děti ještě nemluví, ale jen broukají, „mluví“ ještě „mezinárodně“. Až později se dotvářejí mateřskou řečí. Co nás vytváří jako obyvatele světa? Pochopitelně jsme do jisté míry vázáni na to, co nám předali rodiče (i ty jsme si před zrozením vybrali podle svých karmických dispozic). Víme však, že nejsme „výtvorem“ otce a matky. Každý z nás je „on sám“, pochází sám ze sebe. V duchovním světě se spojil se „světovým Slovem“ a toto „Slovo světa“ prování a prozvučuje každým mateřským organismem. Čím více je tedy žena nadšena pro spirituální téma, tím spíše se jí podaří porodit dítě, ve kterém toto „světové Slovo“ také bude žít.

Král Friedrich II. učinil kdysi na Sicílii zajímavý pokus. Nechal dva sirotky obsluhovat němým pečovatelem. Nikdo se k nim nesměl dostat a promluvit na ně žádnou řečí. Chtěl takto pošetile zjistit, jakou řečí mluvili Adam a Eva. Domníval se, že když tyto děti neuslyší příklad žádné řeči, začnou mluvit jakousi prařečí. Experiment se nepodařil. Oba chlapci zemřeli dřív, než se naučili nějak mluvit. Proč zemřeli? Nedostatkem lásky. I v tvůrčí potenci řeči je obsažena láska, která sytí éterické, oživující tělo.

Vlastní řeč nás neliší od sebe, liší se její habitus, vnějšek. Člověk, zvyklý mluvit jistou řečí, od ní dostává jiné tvořící síly, než člověk, který mluví po matce jinou řečí. To je i vlastní pramen národnosti. Každá řeč přináší společné lidské kultuře svůj vlastní vklad. I takto může každý z nás rozšířit své úvahy o vnímání své národnosti. Každou národní řečí však prování univerzální řeč, kterou „mluví“ jen andělé.

Podobně jako se jabloň po květu oplodní, zraje a vydá jablko, tak způsobuje v kosmu přebývající řeč vytváření lidské řeči. V celé ostatní přírodě mlčí světem pronikající Slovo, stejně jako mlčí v organismu člověka, a ještě tehdy, když se učí lidským způsobem pohybovat. Poté, co si člověk osvojí řeč, dosáhlo světové Slovo - Logos svého cíle, jako jabloň, když jablko dozraje. Tím, že člověk mluví řečí, ubírá prameni stvoření jistou část substance, ze které sám pochází. Řeč je propůjčená moc, kterou dostáváme a dále dáváme. Moc řeči nevychází z nás, ale z duchovního světa nás obklopujícího. Řeč je tedy všude. Jsme pouze prostředníkem, jehož působením dochází řeč ke svému uplatnění. Tak jako lékař neléčí sám sebou, ale léky, které podává, i my podáváme světu řeč. A podobně, jako lékař může podat léky správné nebo chybné, je to i s naší mluvou.

Můžeme vystopovat souvislost řeči s národní povahou. Třeba u češtiny je nápadné, že má mnoho souhlásek, na rozdíl třeba od angličtiny. Ta má naopak například patnáct různých vokálů – samohlásek. A co přinášejí souhlásky? Silnou vůli a silný intelekt. To obojí v češtině nacházíme. Proto jsou Češi ve vůli silně vyhroceni, individualizováni, mají i osobitěji vyhraněnou interakci s okolím. (Samozřejmě to neznamená, že by Angličané neměli žádnou vůli či intelekt.) Říká se však, že „Každý Angličan je svým ostrovem“. Angličané jsou velmi rezervovaní, více než ostatní národy. Dívají se na svět, jako se v divadle díváme na děj na jevišti. Na druhé straně jsou i velmi tolerantní. Dají dění volný průchod, každý nechť si dělá tak, jak se domnívá, že je to správné. Angličan sedí, dívá se na jeviště světa a říká: To je zajímavé, že něco takového existuje. Jiný je například Ital: I v jeho řeči je mnoho vokálů, ale je již jiné rasy a proto je Ital na jevišti, nesedí v obecnstvu. Je v něm víc komediantství, dramatickosti, dávání najevo každého hnutí.

Naše česká volní vyhrocenost souvisí i se spíše individuálním hledačstvím idejí a hodnot. Snad i proto se u nás tak málo lidí hlásí k nějaké víře (nejnižší procento věřících v Evropě), a tolik nás raději samostatně hloubá o něčem, co nás přesahuje. Čech spíše sedí v jeskyni, čeká až se kolem něho přeženou bouře, přemýšlí si „na vlastní pěst“, hašteří se s obyvateli jeskyně, ale ven na úpravu okolí jeskyně se nerad vydává, to nechť za něho vyřeší ti venku. A když to vyřeší špatně, alespoň si na ně zanádá a sebe polituje jakožto nevinnou obět' zlého světa a mocných v něm.